

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปปาท — เหว”

คำว่า **ปปาท** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง มีรากศัพท์มาจาก ป บพหน้า ปต ธาตุ ลงในอรรถว่า ตกลงไป, ตกไป + ณ ปัจจัย แปลง อ ที่ ป ต้นธาตุ เป็น อา จึงรวมกันเป็น ปปาท (อ่านว่า ปะ - ปา - ตะ) แปลว่า เหว โดยอรรถแล้ว คือ เป็นที่ที่ทำให้สัตว์ตกลงไป, เป็นสิ่งที่เมื่อตกลงไปแล้ว ขึ้นมาไต่ยาก ในทางธรรมมีอรรถที่ลึกซึ้งมาก ครอบคลุมวัฏฏะทั้งสิ้น ดังข้อความบางตอนจาก **สัทธรรม-ปกาสินี อรรถกถา ขุททกนิกาย ปฏิสมภิทามรรค** ดังนี้

บทว่า **มหาปปাতে** (ในเหวใหญ่) ได้แก่ ในเหว คือ คติ ๕ (เกิดในนรก, เกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน, เกิดเป็นเปรต, เกิดเป็นมนุษย์ และเกิดเป็นเทวดา), หรือ ในเหว คือ ขาติ ขรา และมรณะ ทั้งหมดนั้นชื่อว่า **ปปাতে (เหว) เพราะขึ้นไต่ยาก**.

เหว หมายถึง ที่เป็นที่ทำให้สัตว์ตกลงไป และยากที่จะขึ้นมาได้ ถึงแม้ว่าจะได้เกิดในภพภูมิที่ดี ที่เป็นสุคติภูมิ ได้แก่ เกิดเป็นมนุษย์ หรือเกิดเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นต่างๆ ซึ่งเป็นผลของกุศลกรรม แต่ก็ได้ชื่อว่า อยู่ในเหว หรือ ตกลงในเหว เนื่องจากว่ายังอยู่ในวัฏฏะ ยังไม่พ้นไปจากการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเมื่อมีการเกิด ก็ย่อมจะมีทุกข์ประการต่าง ๆ มากมาย อันสืบเนื่องมาจากการเกิด เมื่อเกิดแล้วก็ต้องแก่ เจ็บ และตายในที่สุด เมื่อตายแล้วก็เกิดอีก ยังไม่พ้นไปจากทุกข์ในวัฏฏะ

ที่น่าพิจารณาคือ ผู้ที่ได้เกิดในภพภูมิที่ดีซึ่งเป็นผลของกุศลกรรมนั้น ก็ยังสามารถจำแนกออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทแรก **อยู่ในเหว แต่ก็ไม่รู้ว่าอยู่ในเหว** เป็นผู้เต็มไปด้วยความประมาทมัวเมา ไม่เห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้จากการได้เกิดในภพภูมิที่ดี อย่างเช่นได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งยากแสนยากกว่าจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นผู้เพลิดเพลินไหลไปด้วยอำนาจของกิเลสประการต่าง ๆ ไม่สะสมที่พึงคือกุศลธรรมให้กับตนเอง เป็นเหตุให้จมอยู่ในเหวอีกต่อไปอย่างไม่มีวันจบสิ้น ช้ำร้ายไปกว่านั้นจะเป็นเหตุให้จมลึกลงในเหวที่หนักลึกลงกว่าสุคติภูมิ นั่นก็คืออบายภูมิอันเป็นผลของอกุศลกรรม ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานเดือดร้อนมากมายโดยที่ไม่มีใครทำให้เลย

ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ **อยู่ในเหว แต่ก็รู้ว่าตนเองอยู่ในเหว** โดยเฉพาะเหวที่ลึกที่สุด คือ เหวของอวิชชาความไม่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง โดยเห็นว่าอวิชชาเป็นอกุศลธรรม **ที่ยังสัตว์ให้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏฏ์อย่างไม่มีวันจบสิ้น** จึงเป็นผู้เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูก ไปตามลำดับ ไม่ปล่อยมือจากกุศลธรรมและไม่ปล่อยมือจากการฟังพระธรรม ซึ่งจะเป็นหนทางที่จะทำให้ค่อย ๆ ไต่ขึ้นมาจากเหวที่ตนเองตกลงไปได้ทีละเล็กละน้อย โดยจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา จนกว่าจะขึ้นจากเหวได้อย่างแท้จริง เมื่อบรรลุถึงความเป็นพระอรหันต์ดับอวิชชาและกิเลสทั้งปวงได้อย่างเด็ดขาด ไม่ต้องตกลงไปในเหวทั้งหลายทั้งปวงอีกต่อไป

จึงควรอย่างยิ่งที่จะดำเนินไปตามหนทางที่จะทำให้ตนเองไต่ขึ้นจากเหวได้ ซึ่งเป็นหนทางเดิมหนทางเดียว คือ การอบรมเจริญปัญญา โดยไม่ขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. www.dhammadhomefellowship.com โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]